

Osnovni zahtevi raži za ishranu

Автор(и): Георги Костов, Аграрен университет, Пловдив

Дата: 26.08.2024 Брой: 8/2024

Istorija raži seže vekovima unazad. Prema podacima FAOSTAT-a, prosečan prinos raži za 2022. godinu širom sveta iznosi 3272,3 kg/ha, a proizvedena količina je 13.143.054,91 t.

Zahvaljujući svojoj širokoj primeni, raž je postala sastavni deo ljudskog života. Ovaj članak razmatra osnovne zahteve raži u pogledu đubrenja i ukratko opisuje suštinu ove vredne usevine.

Raž (*Secale cereale* L., 1753) je jedna od najvažnijih žitnih useva. To je široko rasprostranjena poljoprivredna biljka, koja se gaji kao žito, krmno bilje i usev za pokrivanje tla. Poznato je da ju je prvi put kao gajenu biljku pomenuo Plinije Stariji (1. vek p.n.e.).

Raž ima izuzetno širok spektar upotrebe. Zrno se koristi za pripremu hleba, koji je karakteristično tamniji, aromatičan i dijetetski. Prema istraživačima, zrna sadrže esencijalne aminokiseline i vitamine iz grupa A, B i E.

Slama raži se koristi za proizvodnju celuloze, kao stelja za domaće životinje, itd. Neke sorte registrovane u našoj zemlji su *Picasso*, *Bul Millennium*, *Elect*.

Raž je relativno manje zahtevna u pogledu reakcije zemljišta (pH) i dobro se razvija na kiselim zemljištima (pH < 7). Utvrđeno je da njen korenski sistem ima sposobnost da apsorbuje teže rastvorljive fosfate iz đubriva i zemljišta. Rano prolećno prihranjivanje azotnim đubrivima je izuzetno važno za ovu usevinu.

Raž apsorbuje najveće količine azota, fosfora i kalijuma tokom faze busanja i izduživanja stabila. Prof. dr Stefan Gorbanov i sar. (2005) navode da, prema podacima dobijenim iz poljskih ogleda sa đubrenjem, do kraja busanja biljka usvaja oko 1/3 azota i ¼ fosfora i kalijuma, dok se preostale količine usvajaju uglavnom do kraja klasanja.

Azotna đubriva se moraju primenjivati oprezno, s obzirom na činjenicu da visoko azotno đubrenje dovodi do poleganja useva. Fosforna đubriva se ne primenjuju kada je pristupačni fosfor u zemljištu veći od 20 mg, a kalijumska đubriva – kada je pristupačni kalijum veći od 30-35 mg. Prema Andresu (2015), odgovarajuće đubrenje fosforom, kalijumom i magnezijumom pre setve pospešuje početni razvoj, stabilizuje stablo i štiti usev od izmrzavanja. Kada su zemljišta pogodna, primena đubriva sa mikroelementima nije neophodna.

Za formiranje 100 kg zrna i, naravno, odgovarajuće količine nadzemne biomase, raž izvlači iz zemljišta između 2,5 i 3 kg azota, oko 1,4-1,5 kg fosfora i 2,5-3 kg kalijuma.

Zaključno, želeo bih da istaknem da je raž važna vredna biljka iz familije *Poaceae* (Trave). Uz pravilno đubrenje i obezbeđivanje dobrih uslova, raž ima potencijal da postane izuzetno visokoprinosna usev na svakom gazdinstvu.

Reference:

1. Gorbanov, S. i sar. (2005). Agrohemiја. Sofija, Izdavačka kuća „Dionis“, str. 391-392. ISBN 954-8496-50-X
2. Ivanova, R. i sar. (2019). Ratarska proizvodnja. Plovdiv, Akademsko izdavaštvo Poljoprivrednog univerziteta, str. 40-42. ISBN 978-954-517-277-9.
3. Stojanova, V. (2014). Institut za ratarstvo – Karnobat. *Tehnološki zahtevi za gajenje raži*. Dostupno na: <http://www.iz-karnobat.com/wp-content/uploads/2015/03/1-%D0%92%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%A1%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>